

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Reforma instrucției religioase.

Di profesor seminarial dr. Rusu publică în numărul recent al Culturii creștine un plan amănunțit de reformă a instrucției religioase în școlile medii. Chestia fiind de mult actuală, ținem a o releva îndeosebi și a fixa unele momente, cari credem, că nu vor fi nebagate în seamă la eventualul nou plan de instrucție religioasă.

Ar trebui mai întâi să ne întrebăm, cum stăm în prezent cu cateheza în școlile medii? Răspunsul ce-l putem da fiecare e cât se poate de scurt: Nu stăm nici cum. În definitiv noi nici nu avem plan de instrucțiune religioasă pentru școlile medii. Chestia aceasta a fost considerată încă de înaintașii noștri de o cantitate neglijabilă, și lăsată toată în grija — streinilor. Greutățile instrucțiunii religioase însă, și împrejurări deosebite au constrâns totuși pe cateheți, ca să scoată cărți de natura aceasta, copiind și urmând, în mare parte, pas de pas manualele și planul instrucției religioase catolice, fără nici o altă conziderație. Manualele noastre dela Blaj, le-au introdus apoi și alții prin alte școli, ori nu le-au introdus de loc. Unii propuneau după manuscrise, ceialalți nu propuneau de loc, întocmai pe cum e și astăzi. E vorbă aci numai de instrucția religiei la școlile medii românești, unde avem catehetul nostru. Ceialalți de pe la cele multe școlii medii de stat și confesionale ungurești din țară, nu ne interesează. Avem pe la aceste școli de stat și confesionale streine, începând dela Sibiiu, Sighetul Marmății și până la Seghedin câteva mii de școlari gr. cat. români, de cari biserica noastră nu se interesează, deoarece a abzis illo tempore de ei, așa se vede că pe toate timpurile.

Mărturisim, că o mare parte a inteligenții noastre de azi n'a învățat nici-odată religia românește în gimnaz ori altă școală medie. Ba mulți, poate cei mai mulți, câți în ierarhia noastră bisericească au o poziție mai ridicată, câți sunt puși a învăța și a îndruma acest popor credincios, și-au făcut instrucția religioasă în școli străine, la cateheți străini. Am învățat acolo catehisme, teorii și lucruri grele, cari întotdeauna ne-au îngreunat mai mult memoria, decât ne-au cultivat inima, chestii controversate, istoria bisericească universală și cea maghiară catolică, chestii subtile de drept bisericesc, de care spunea că toți creștinii au mare folos, și celelalte câte au încăput într'un sistem de fer, învechit și acolo de mult. Despre biserica noastră, despre organizația, ritul, tipicul, istoria ei, despre podoabele și frumseța slujbelor ei, despre interpretarea simbolică a diferitelor acte religioase, despre liturgică n'am auzit niciodată în școală. Dela opt și până la douăzeci de ani am cercetat biserica romano-catolică, zilnic. Adecă Dumineca din când în când mai mergeam și la a noastră, până ce preotul ne-a propus și limba română în gimnaz și ne temeam de protocol, după aceea n'am mai mers.

E chiar minunea lui Dumnezeu, că în astfel de împrejurări am mai ținut la aceasta biserică, cu care în cursul instrucțiunii de 12 ani în școlile elementare și gimnaziale nu ne-am întâlnit făr' rar. La teologie, celce a studiat în seminar catolic, s'a întâlnit și mai puțin. Eu cred, că dacă nu ar fi sufletul acesta al poporului românesc așa bogat și uriaș de mare, ca niciodată să nu poți să te pierzi la periferii ar fi trebuit ca după atâta instrucție religioasă străină de mult să nu mai cunoaștem biserica părinților noștri.

Dar să nu creadă nime, că ceialalți, cari au învățat religia românește au fost mai altcum! Instrucția se făcea după același sistem, după aceleași manuale.

Căci noi în instrucția noastră religioasă, din școlile noastre medii am copiat numai planul de instrucție străin și am lăsat neexploatăta comoara, care atât de mult poate vorbi sufletelor copiilor îi poate face pii și devotați credincioși — biserica noastră. Acasă la noi unde am fi putut, ca să mai scărîțăm din multele teorii și inutile și primejdioase pentru instrucția fragmentară din gimnazii, am neglijat aproape pretotindeni liturgia, ritul, tipicul, cântările, ierarhia, organizația noastră bisericească. Aproape numai la Blaj și Beiuș dacă s'a ținut seamă îndeosebi de aceste speciale considerații în instrucția religioasă — dar numai ca ceva extraordinar.

Reforma accentuată de di Rusu este deci cât se poate de actuală. Se nu se uite însă, că în cadrele acestei reforme mai așteaptă deslegarea grabnică și alte probleme, cari pentru biserica noastră sunt de cea mai mare importanță: Chestia catehizării în școlile medii de stat și confesionale ungurești și conziderarea deosebită a bisericii noastre unite în instrucția religioasă. Di Rusu în planul său detaiat pe cum vedem a dat cuvenită atenție acestor conziderații, când în legătură cu studiile religiei, a luat în plan și părți din liturgică și ritul nostru deosebit. Noi vom stărui, ca acestora să li-să dea aceeași importanță, ca și celorlalte studii religioase. În urmare va trebui ca aceste din urmă să-și reducă materialul la minimal, și să se omită de acolo, tot ce e superflu și îngreunător. E timpul, ca să mai vorbim de pe catedrele școlilor și la inima copiilor, căci doar acesta e scopul principal al instrucției religioase.

Pentru-ce nu am făcut războiu?

În partea a doua a magistralului său expozeu, d. Titu Maiorescu, primul ministru și ministru de externe, în afară de expunerea limpede și elocventă a fazelor tratativelor din Londra și Petersburg, a insistat cu toată puterea covârșitoare-i sale personalități asupra unui punct de un capital și suprem interes pentru prezentul și viitorul națiunii noastre.

D. Titu Maiorescu a arătat pentru ce România nu a putut proceda, în diferendul romano-bulgar, printr-o acțiune războinică.

Toate puterile europene — între cari și aliatele noastre Germania și Austria — ne-au prevenit să nu facem acest pas primejdios, înștiințându-ne, că într-o asemenea eventualitate, Rusia nu va sta în imposibilitate, ci va interveni cu forța armată.

Puterile cu care stăm în alianță diplomatică, ne mai înștiințau, că într-o asemenea eventualitate, se vor abține de a ne da vre-un concurs.

Dar mai era ceva:

În tratatul de alianță dintre Bulgaria și Serbia se prevedea, că, în cazul, când una din aceste națiuni ar fi atacată de vre-o putere, aliata ei este obligată a-i da ajutor armat.

Astfel, dacă Bulgaria ar fi fost atacată de România, Serbia se obliga de ai da un ajutor de 150 mii până la 200 mii soldați.

Prin urmare care ar fi fost situația noastră în cazul când am fi căutat să obținem dela Bulgaria satisfacerea revendicărilor noastre pe calea războiului?

Ne-am fi găsit în războiu cu Rusia, Bulgaria și Serbia, fără a avea cel mai mic sprijin dela puterile cu care suntem în alianță diplomatică, și sub desaprobară expresă a celorlalte puteri.

Merită fașa de pământ pe care o revendicăm sacrificiul atâtor vieți omenești, atâta vărsare de sânge, atâta cheltuială de forțe și de bani?

Facla achitată. Am fost luat act, la timpul său de condamnarea revistei „Facla”, pentru publicarea unui chip obscen: rușinea țigăncii. Ziarele ne vestesc spre marea noastră surprindere, că Curtea cu juri din București a judecat în apel acest proces achitând revista „Facla”. „Seara” arată și clișeu pornografic, care într’adevăr numai în Paris și în București poate fi considerat ca inofensiv moralității.

Nu e titlu de glorie pentru justiția română această sentință de achitare.

Încă un proiect de lege specific. Ministrul de culte Iankovics a prezentat Camerei deputaților un proiect de lege, care pentru stările noastre politice să poate zice „specific”. Proiectul prevede înființarea de posturi noi pentru comisarii ministeriali, ce vor asista cu mandat special la examenele finale ale clasei a șasea elementară. Anume, legea electorală nouă dă drept de vot aceluia, cari au absolvat clasa a șasea elementară ori clasele ecivalente cu acestea dela vre-o școală medie. Ca calculii ministerelor, privitoare la egemonia maghiarilor, să nu fie răsturnați cu timpul de naționalități, prin vre’un contingent neașteptat de oameni cu carte, se crează legea nouă. Ministrul vrea, ca oameni de o absolută încredere să asiste la examene și să subscrie testimoniile finale de natura acesteia, mai de încredere și mai prevăzători ca inspectorii. Poate-se așa ceva? Noi credem altcum, că spaima aceasta este prematură. Copiii românilor noștri de regulă nu prea ajung în clasa a VI-a elementară, căci

să cam îngrijesc școlile de stat și organele iberzeloase, ca să pice cât de des prin clădirele mai inferioare. Acum și pentru cei puțini fericiți câți ajung în a VI-a bate primejdia la ușe. Vine comisarul ministerial și face dreptate — după rețetă.

Cronici Bucureștene.

— Dela corespondentul nostru. —

Vremea din urmă nu a avut momente mai însemnate, cari să fi silit a le încreta. Focul ce ardea și troznea în apropierea noastră, ne-a pus pe gânduri. Armata ne era bine aprovizionată, însă aceste vremi au îndemnat pe cărmuitorii țării să mai cheltuiască 200 de milioane pentru aprovizionarea ei cu toate lucrurile necesare. Acum stăm așa de bine, încât în 48 de ore suntem în stare să ne adunăm 500,000 de soldați, unul ca unul, având fiecare îmbrăcăminte, echipaj și toate cele necesare pentru un războiu cât de lung. Adevărat, că și pofta de războiu a militarilor noștri a crescut. Cu toții se par a fi eroii lui Alexandri ori Nenițescu.

* * *

Acum cunoaștem hotărârile conferinței dela Petersburg. În ședințele secrete ale senatului a expus dl Maiorescu nesfârșitul șir al tratativelor. România era susținută — în toată încurcătura aceasta — numai de Dumnezeu. La început ne-a cerut alianța Bulgaria, și după aceea Turcia. Austria ne-a promis sprijinul, dar când a văzut că în țară e un curent războinic, care pretinde mobilizare, ni s’a spus dela Viena, că nu suntem destul de cuminiți. Daneff, pe care l’am dovedit de mincinos pentru interviewuri, a scornit fel de fel de lucruri despre noi, cari tindeau să arete, că România nu are pretențiile publicate prin foi. Odată se bucura Berlinul, de

FOIȚA.**Câteva păreri.**

1. A fost, fără îndoială, o mare rătăcire a curentului latinist năzuința de a modifica, preface și schimbă limba română după chipul și asemănarea celei latine; o fost o încordare excentrică, care a ajuns la un rezultat vrednic de răs în dicționarul lui Massim și Laurean. O tendință atât de bolnavă a trebuit să fie repusă încurând de însăși boala ei; iar volumele aceluia dicționar n’au putut aștepta altă soartă decât osândă de a putezi în vre-un colț din podul Academiei. Și au meritat această osândă, căci o limbă vie nu se modifică, dar se învață; nu se preface, dar se studiază; nu se schimbă, dar se copiază; nu se fabrică, dar se reproduce; nu se croește, dar se însușește.

Dispărut-au însă cu totul croitorii limbii române? Cetiți interesanta cârtică a dlui Ion Gorun „Știi românește?”¹⁾ — și veți avea răspunsul. E adevărat că azi nu mai tindem atâta spre latinizarea limbii noastre, dar, în locul latinizării, de câte ori nu dăm de o schimonosire caraghioasă a cuvintelor și a sintaxei românești? Nu vor-

bese de ziare; acolo scriitorășii se iau la întrecere în arta schimonosirii, pe care o stăpânesc atât de bine. Vorbesc însă de unele reviste și cărți literare.

Am înaintea mea numărul de Paști al revistei craiovene „Ramuri”²⁾; pe coverta, lucrată de pictorul C. Gheorghiu din București, cetesc: „Număr de Paște”; iar la urma revistei dau de o poezie a d-nei Elena Farago, cu titlul „Intr’o zi de Paște”. Deschid „Luceăfărul” din Sibiu³⁾; iată un bard, care cântă: „Noaptea de Paște. E Paște. Clopotele toate de acelaș cântec se înfioară”; la urmă însă, preotul, silit de rimă, uită logica și vorbește despre „diminețile de Paști”. Alerg la nuvelele lui I. L. Caraghiale⁴⁾; pe pagina întâia cetesc: „O făclie de Paște”; apoi „era Sâmbăta Paștelui... era noaptea Paștelui... făcliuțele de Paște”.

Dar încetați, vă rog, odată cu Paște, Paște, Paște! „Ce să pască? răspund eu; un bou cuminte paște frumos, — și asta ori când, nu numai la Paști”⁴⁾. Ia întrebați pe un gospodar român: „Moșule, când se boesc ouăle la dumniavoastră?” Ce vă va răs-

punde? La Paște? Pun rămășag că la Paști.

Așadar Paști, Paștile, Paștilor, și nu Paște, Paștele, Paștelui!¹⁾

O altă modificare îndură bieteale infinite a rămânei, a țineii, a zăceii; ele au mult de suferit mai ales dincolo de Milcov, căci acolo li-se taie fără milă coada; iar accentul, îngrozit de o asemenea lovitură neașteptată, se retrage pe o altă silabă și astfel sârmanele infinite ni-se înfățișează în forma ciuntită: a rămâne, a ține, a zăce. Va trebui deci să ștergem conjugarea a doua din gramaticile noastre și să nu ne mai fălim cu moștenirea celor patru conjugări dela strămoșii noștri Romani, mai ales că această ciuntire devine tot mai universală. Cetim doară zilnic în revistele și cărțile literare — mai cu samă din Muntenia — a apare, a place, a tace. Dar, mă rog, dela a putea ce infinitiv veți face? A poate? S’au poate veți voi mai bine o altă formă, a cărei transcriere mi-o oprește eufonia estetică. Unde vom ajunge cu această nesănătoasă năzuință de a reduce conjugarea a doua la a treia? Nu e mai bine să ne ținem de „Dicționarul ortografic al limbii române” și de „Dicționarul limbii române”²⁾, pe care-l

¹⁾ Anul VIII. — No. 7—8. (1—15 Aprilie 1913).

²⁾ An. XII. Nr. 8. (16 Aprilie v. 1913) pag. 248.

³⁾ Novele, povestiri (București, Minerva 1908) p. 1.

⁴⁾ Ion Gorun, op. cit. p. 16.

¹⁾ Cfr. Dicționar ortografic al limbii române (București 1909) „Paști, Paștile”.

²⁾ Vezi verbul „apărea” în tomul I, fascic. III.

¹⁾ București. Institutul grafic „Eminescu” 1911.

altădată Italia, că nu ne mai trebuie Silistra. Dușmănia Franței și Angliei față de noi e cunoscută la toată lumea, iar Rusia, când a văzut că eram pe punctul să vorbim cu Bulgarii pe câmpul de războiu, a ținut să ne amenințe, că are să ne sară în spate.

De atâta folos ne-au fost pretiniile și rudenția. Dacă ni-s'a îndreptat puțin nedreptatea făcută la Berlin, nu se laude nici un „prieten“ cu ea. Câștigarea Silistrei e numai meritul României, și în special al inteligentului ei reprezentant la conferința din Petersburg, prințul Demetrie Ghika.

* * *

Silistra! Iată rana deschisă a Bulgarilor, cari ne-ar fi dat un teritor cu mult mai mare, numai acest oraș nu. Ce n'au încercat ei, pentruca să poată ținea sub stăpânirea lor acest oraș, care se numește cheia Dobrogei. Congresul din Berlin ne-a dat Dobrogea, însă în așa fel, că eram în continuu expuși la atac din partea Bulgarilor. Silistra, și fortul de războiu ce se va face la Mangalia, apără România în contra Bulgarilor pe veci.

Mulți nu sunt indestulți cu Silistra. Luăm acest oraș, cu fortificațiile lui, și încă o zonă de 3 km. dela fortificații. La început s'a fost vorbit de cadrilater (Rușciuc, Sumla, Varna), apoi de Turtucaia-Balcic. Dar acum se știe sigur, că numai Silistra am luat-o. Vorba Românului: „Una și bună“. Eu cred, că nu ne folosia nimic înmulțirea Țării cu un teritor steril și cu câteva sute de mii de Bulgari, pururea dușmani noiei lor patrii.

* * *

În ce situații grele s'a găsit guvernul actual, e greu să înțelegi. Odată venia un ministru plenipotențiar al unei țări, și-i cerea un lucru, și numai decât venia altul, și-i

cereea ceva cu totul contrar. Trebuie sânge rece și multă înțelepciune, despre care a dat dovadă președintele conziliului de miniștrii, Dl Titu Maiorescu, atunci când l'au părăsit doi oameni puternici în partid: dnii P. P. Carp și Nicu Filipescu.

* * *

Acum, când trebuia să ne mai liniștim din fierbințeala politică, o ploaie bogată, generală în toată țara, a adăpat pământul ce era foarte însetat. Plouă cam de multe zile, și dacă nu va mai înceta, se va simți la recoltă.

Delateiu.

Corespondințe.

Chestia alcoolismului.

(Cum a fost tratată în sinoadele protopopești?)

Pare-că nu vrem să n'țelegem nici decum spiritul vremii de azi. Nu ne știm însufleți pentru acelea lucruri, cari influențează în mod foarte însemnat dezvoltarea și înaintarea noastră pe toate terenele.

În vreme ce alte neamuri chiar și pe cari le socotim inferioare nouă în cultură, au făcut totul pentru scăparea poporului din brațele alcoolismului, nouă nici că ne pasă de primejdia, ce ne amenință tot mai mult; trecem ușor la ordinea zilei peste observările, prin cari ni-se atrage atențiunea asupra răului, ce cuprinde tot mai mult loc în sinul poporului și nu arare-ori se întâmplă, că primim cu zeflemeana pe cei ce ar voi să ne arete primejdia la care ne espunem prin indiferența și nepăsarea noastră.

Ne este în proaspătă memorie succesul popoarelor balcanice, care în locul prim e

de a-se atribui împrejurării, că ele dându-și seama de ravagiile, ce le cauzează alcoolul din bună vreme au luat măsurile de lipsă, pentru evitarea răului.

Iar noi stăm aproape cu mâinile în sân, ori și dacă punem mâna pe ceva o facem numai de ochii lumii, ca să ne plătim urechea. Așa că e dureroasă constatarea faptului, că nici cei ce în locul prim sunt puși ca paznici ai moralului în popor, nici chiar preoții nu se frământă mult cu chestie, ce atinge în mod însemnat chiar existența neamului nostru.

Ca dovadă servească-ne prea puțină atențiune, ce s'a dat chestiei alcoolismului în sinoadele protopopești din primăvara asta. În unele sinoade s'a accentuat așa ca în treacăt răul pricinuit de alcool, în altele nici nu s'a adus bine chestia pe tapet și de loc s'a prăbușit în bezna. de mai înainte; în altele apoi nu s'au trudit chiar de loc cu ea, au socotit să nu-și mai facă năcaz de unde n'au.

Acum după-ce s'au ținut aproape toate sinoadele, cred, că nu va fi un lucru superflua arăta ce atențiune s'a dat chestiei alcoolismului în adunările preoților noștrii.

Între districtele, cari s'au achitat mai bine de datorința, ce le-o impune slujba, sunt de a-se înșira Morlaca, Clujul și Cojocna.

În sinoadele acestor districte s'a adus aceea hotărîre frumoasă de a-se eschide alcoolul cu totul dela funcțiunile sacre. S'a accentuat totodată și aceea, că hotărîrea aceasta numai atunci va avea succesul dorit, când și'n celelalte ținuturi se va lua o asemenea hotărîre. Altmintrelea totul se reduce la amărăciunea, de care a fost cuprins un preot bătrân de pe Secaș, care vrând să scoată alcoolul dela pomeni, înurmân-tări, masluri a spus poporenilor că cu ast-

publică Academia? Așadar să nu ciuntim infinitivele de conjugarea a doua, dar să scriem: a rămânea, a ținea, a zăcea, a apărea, a plăcea, a tăcea.

Și sintaxa e adesea schimonosită. — „Lucașul“ din Sibiu, în n. 4 (1913), dă la sfârșit niște „spicuri literare“ din anumite publicații din Ardeal. La aceasta, „Lumina literară“¹⁾ din București face următoarea reflecție: „E nespun de dureros că și astăzi se mai găsesc acolo monstruoziități de gândire încălțită și de stil dezordonat ca acelea pe care le relevă Lucașul“. Aș pune la grea încercare mintea și răbdarea cetitorilor, dac'aș voi să redau acele „monstruoziități de gândire încălțită și de stil dezordonat“; observ numai că „Lumina literară“ putea spune același lucru și despre anumite publicații din țară, îndeosebi despre un articol, pe care chiar ea îl reproduce în același număr, în care se plânge de „monstruoziități“ din Ardeal. E vorba de noua revistă literară a dlui N. Iorga, — „Drum drept“, — care începe cu „Două cuvinte pentru cine are nevoie de ele. Rog pe cetitori să se întărească în răbdare și să cetească acele „două cuvinte“, chiar de n'ar avea „nevoie de ele“, spre a se putea convinge că și la București se află „monstruoziități de gândire încălțită și de stil dezor-

donat“. Să începem. „Publicarea și mai departe a unei reviste literare a cărei menire să fie înainte de toate păstrarea bunelor tradiții, care nu sunt nici noi, nici vechi, ci logice, necesare, eterne și îndrumarea tinerelor talente pe această cale a bunelor tradiții sănătoase ni-se pare o absolută necesitate“. Până aici mai merge cum merge, dar să continuăm. „Dacă nu pentru noi, cari ne putem îmbăta de sgomotoasa nerușinare a lipsei de talent, care crede că îmbrăcându-se deșănțat și strigând pe uliță poate să fie auzită și confundată, în vâlmășagul trezit astfel, cu talentul, care, el, se îmbracă întocmai ca toată lumea și nu se dă la nimeni, dacă o societate desorientată se poate lăsa ispitită de triviala nadă a versului care nu e vers, a stilului care nu e stil, a ideii și sentimentului care nu sunt ideie și sentiment numai pentru că-și tipăresc insanitățile pe astfel de hârtie, cu altă literă, în altă țară, și-și coase foile pretențioasei expoziții de nulități cu funii în stare a sprijini un spânzurat de rangul întâiu, — mai sunt și alții cari vor veni după noi“). — Nu-s acestea „monstruoziități de gândire încălțită și de stil dezordonat?“ Autorul vrea să îndrumeze „tinerele talente“ pe

drumul drept al „stilului, care e stil“, dând, el însuș, o paradigmă pentru „stilul, care nu e stil“. Medice, medice, cura te ipsum, și apoi vei putea vorbi de „insanitățile“ altora.

Va urma.

Dr. Ioan Ferent.

Cugetări.

Aceia, cari se pot retrage în căscioara sufletului lor, unde locuiește Acela, care a creat cerul și pământul, umblă pe calea cea bună: și pe încetul vor ajunge să poată bea din însuși izvorul fericirii.

Sf. Terezia.

*

O omule, ce frumos e sufletul tău, dacă poartă pecetea lui Dumnezeu!

Origenes.

*

Porumbul lui Noe a văzut murdărie și mortăciuni, dar a trecut peste acelea și s'a re'tors cu ram de oliv în gură. Albițele și fluturii încă să așează numai pe flori.

Bunătatea și dragostea încă nu vede în oameni, numai cea ce este bun și edificător. —

¹⁾ Anul I. No. 2 (25 Februarie 1913) pag. 8.

¹⁾ Drum drept. Revistă literară lunară, condusă de N. Iorga. Anul I. No 1 [Ianuarie 1913. București] p. 1. —

fel de prilejuri să nu se mai servească beutură, în caz contrar el nu va lua parte la ele. Poporul a și ascultat încâtva de glasul preotului, se întâmplă însă că vin niște preoți din satele vecine la o înmormântare și dumnealor se pun cu tot sufletul la masa plină de mâncări și beutură amețitoare; în chipul acesta s'a dărmat tot ce bietul popă a clădit cu sârguință în câțiva ani.

S'a mai adus pe tapel chestia alcoolismului și în alte sinoade cum e al Ibașfalăului, dar nu i-s'a dat mai nici o atențiune, ba în unele sinoade, când cutare popă a voit să arete celor ne față primejdia, ce ne amenință tot mai mult pe zi ce merge, de loc s'au sculat câteva gătlegiuri bune și aducând motive chiar ridicole au propus să se treacă la ordinea zilei.

Alte districte apoi au aflat de bine să dea mai multă atențiune „scrierii uniforme“ lucru ce cade în competența sinoadelor în loc să se ocupe câteva momente de acelea cauze, cari le zădărnicesc activitatea de preoți și le-o fac iluzorie.

Informațiile acestea le-am cules din rapoartele ce s'au publicat prin diferite foi și cred că ilustrează în de ajuns prea puținul interes, ce-l arătam față de chestia alcoolismului, care ne răpește tot mai mulți credincioși de sub păstoria noastră și mâne poimâne ne putem trezi cu bisericile goale, făcând slujbă la pereți și predicând scaunelor și stranelor din biserică.

E mirare, că combatem și respective nu luptăm contra alcoolului nici măcar îndemnați de motive naționale sau economice, dacă n'o facem aceasta în vârtutea slujbei înalte și grele ce-o ocupăm.

Când ne-am da bine seama de pagubele mari ce le cauzează alcoolul în avutul și sănătatea noastră, atunci nu ne-am plânge mereu, că suntem săraci, că n'avem cu ce ne înoda năcazul de pe o zi pe alta, că trebuie să luăm drumul cel lung la America; am fi tari și voinici; am putea opune o rezistență puternică dușmanului, care s'aruncă c'o furie oarbă în contra la tot ce e românesc.

Am putea salva atunci și o multime de școli; iar numărul analfabeților ar scădea mereu; am fi mai culti, mai deștepti și conștii de aceea ce suntem și de ceea ce trebuie să fim.

— un băgător de seamă —

Pagini științifice.

Mănăstirea Prislopului.

În curând ajunse Varlaam egumen al mănăstirii Prislop și ca atare purta grijă și de mănăstirea Plosca, nu departe de Prislop și Vaca lângă Brad, cari au ajuns dependente de Prislop.

Dar mănăstirea restaurată prin egumenul Varlaam, puțină vreme s'a putut bucura de pace și liniște ca să-și poată desfășura, prin școala acolo deschisă, salutara sa lucrare de lumină și cultură. În 1759 a erupt revolta religioasă pornită de către turbatul călugăr Sofronie. Încă înainte de eruperea acestei revoluții, mănăstirea a fost înălțată de către nemeșul Gola Lascu din Silivașul-de-sus care la porunca prim-judeului din Hațeg Pui Iozsa, a năvălit cu solgăbirăul Ungur Zsiga și cu mai mulți săteni

și sub pretext că prin curtea mănăstirii ar fi fost mai înainte drum, fără de a băga de seamă rugărilor bieților călugări, între sudalmi și ocări au stricat gardurile și sămănăturile. În contra acestei volnicii călugării s'au plâns episcopului Aron, care în 23 Septembrie 1759 ceru dela directorul cauzelor fiscale să rânduiască cercetare în cauză și se facă dreptate călugărilor. Cercetarea s'a rânduit în 25 Septembrie, dar ce rezultat va fi avut nu se știe. Poate că în urma revoluției lui Sofronie, pornite în curând, cauza va fi rămas pe veci nerezolvată.

Revoluția călugărului Sofronie, care s'a pornit din Zărând și s'a estins și peste comitatul Huneadoarei, a adus asupra mult încercatei mănăstiri primejdia perirei totale. Fiindcă revoluția era în mare parte plănuită și ațigată de către călugării vagabunzi, adăpostiți prin unele mănăstiri ai căror călugări statornici, sau fură izgoniți de rebeli, sau se lăpădaseră de unire¹⁾ generalul Bucow, ca se stîrpească revoluția din rădăcină, a dispus că mănăstirile de lemn să se arză iar cele de piatră să se dărîme. De astădată însă mănăstirea Prislopului, la întreprinderea episcopului Aron, a scăpat de perire. Dar revoluția s'a întins mai departe și a cuprins și ținutul Hațegului și al Huneadoarei, încât în a. 1761 chiar și protopopul Zaharie din Huneadoara cu tot clerul și poporul său a trecut la neunire. Poate că tot așa vor fi făcut și preoții și locuitorii satelor din jurul mănăstirii, și călugării rămânând singur izolați în munți, espuși la perire de foame și la pericolul de a fi uciși de rebeli, au fost ispitiți să defecționeze și ei. Aducând ei la cunoștința fratilor dela Blaj acest gând rău al lor, ieromonahul Grigorie Maior într'o prea frumoasă scrisoare adresată egumenului Varlaam și celorlalți călugări dela Prislop și Plosca, îi îndeamnă să nu se spăimânte de persecuțiile neuniților și de suferințele ce ar veni asupra lor, și să rămână statornici în unire, căci numai așa vor putea spera mântuirea de vezi, numai cel ce va răbda până în sfârșit se va încunună. Tot așa îi îndemna la statornicie în unire și episcopul Aron și nobilul român, catolic de rital latin, din Silivașul de sus Petru Nopcea.

Reviste.

Grave neînțelegeri între Iaponia și Statele Unite.

De multă vreme circulă ici colo prin foi vești despre relații încordate între Statele americane și Iaponia. Mărul de ceartă, după cum află corespondentul bine informat al unui ziar, se pare a fi California. Statele Unite prin industria lor înfloritoare și bogățiile lor au fost, acum de-o jumătate de veac țara fagăduinții pentru toate popoarele de pe pământ. Vieța mai ușoară și mai tihnită, râvna de câștig a îndemnat cu vreme și mile de Iaponezi să emigreze din țara lor și să se împământenească de-

finitiv acolo, cu deosebire în California, unde au întemeiat colonii puternice. Starea economică și comercială înfloritoare a acestei provincii, trezește acum invidia Americanilor, cari cu dreptul se tem că la un eventual conflict între Iaponia și America — pentru inzulele Philippine — California, cu populație înfloritoare iaponeză, ar putea face bune servicii dușmanilor. Iaponia și-a pus de mult ochii pe aceste insule, cari sunt un deuseu binevenit pentru populația numeroasă ce nu mai încapă acasă la ea. E justificată dar și teama Americanilor, cari vreau acum să aduc o lege în înțelesul căreia nici un Iaponez nu poate fi proprietar de pământ în California. Imprejurarea aceasta agită colosal opinia publică iaponeză, care prin proiectul acesta de lege își vede conștințialii cu drept de proprietate vechiu de 40 ani puși deodată în mijlocul drumului. Opinia publică în Iaponia, pretinde revocare proiectului intenționat. Guvernul american e încurcat cu situația, căci știe, că Iaponia nu va suferi o astfel de încălcare a drepturilor iaponezilor americani. Conflictul a ajuns în stadiul cel mai acut.

Spionii Rusiei au reușit să se strecore chiar în șirurile celor mai înalți dignitari ai armatei noastre. Cercetările mai pe urmă au scos la iveală că *Colonelul Redl* din Praga încă e amestecat în acțiunea de tradare și spionaj. Mai sunt de sigur și alți vinovați. *Colonelul* a fost chemat telegrafice la Viena, în vremea asta s'a ținut perchiziție la domiciliul lui din Praga. Pe când el a sosit în Viena au sosit și datele compromițătoare din Praga, cari dovedeau cu vârf, că colonelul tradase cele mai însemnate secrete militare, cu ocazia concentrărilor de pe urmă.

În Viena a fost luat numai decât la interogator și a fost încurând lipsit de rangul de ofițer. Comisia investigatoare a uitat pe masa tradatorului colonel un revolver Browning. Tradătorul a înțeles — și s'a împușcat numai decât.

Cât pentru rentabilitatea acestor soiuri de afaceri, amintim, că după colonelul Redl a rămas avere de peste 2 milioane, cu toate că ducea o vieță foarte luxuoasă.

Știrea a consternat adânc cercurile militare și a făcut o impresie penibilă asupra moștenitorului de tron.

¹⁾ Dr. A. Bunea: Episcopii P. P. Aron și D. Novacovici p. 226.

Pregătirile de războiu iau un caracter din ce în ce mai serios în Balcani. Războiul pare a nu se mai putea evita. Miliția e concentrată la graniță, trenurile nu mai circulă decât cu transporturi militare.

Ministrul Pasich al Sârbiei și Gesow al Bulgariei au azi o întrevvedere, dela care se mai spera o eventuală întoarcere spre bine a lucrurilor.

Guvernul bulgar a ordonat lui Danew, să se reîntoarcă din Londra, îndată-ce va iscăli contractul de pace.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu.

Pentru împodobirea bisericii noastre, renovată fundamental în anul 1911, au dăruit: St. doamnă Silvia Cirlea din A.-Iulia un potir de argint aurit și o linguriță de argint în preț de 50 cor., reuniunea femeilor gr-cat. pentru înfrumusețarea bis. trei perdele la ușile s. altar lucrate frumos de presidenta Emilia Stanciu în preț de 48 cor., doamna Iudita Gligorescu o acoperitoare de catifea pe prestol în preț de 16 cor., Adolf Kővári un feșnic în preț de 18 cor., 16 credincioși în frunte cu curatorul prim. Ioan Gligor un rând complet de ornate bisericesti în preț de 120 cor., Filimon Stanciu cu soția sa Ana un rând de ornate în preț de 70 cor. și Arion Oara un prapor în preț de 24 cor. În numele credincioșilor și pe calea aceasta aduc cele mai călduroase mulțămite acestor marinimoși dăruitori, rugând pe înduratul Dumnezeu să le respătească însutit din bogăția darurilor Sale. Straja, la 22 Maiu n. 1913 *Virgil Stanciu*, paroh gr-cat.

Despărțământul „Gherla” al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ținea adunarea generală anuală la 22 Iunie a. c. 4 oare d. a. în sala școlii gr-cat. din Minthiul Gherlei. Cu ocaziunea aceasta se va aranja și petrecere cu joc.

Adunarea generală a însoțirii „Plugarul”. Luni în 26 Maiu la ceasurile 10 a. m. și-a ținut însoțirea „Plugarul” a doua adunare generală în sala casinei române din Blaj. — S'au prezentat 22 membrii, cari reprezentau 515 cote. Adunarea a fost condusă de Ioan F. Negruțiu, prezidentul direcțiunii.

Din raportul direcțiunii ținem să relevăm următoarele date: însoțirea s'a înființat cu un capital în cote de cor. 56 mii, din cari s'au vărsat până la 31 Decemvrie 1912 cor. 44,026.33. — Însoțirea să ocupă cu desfacerea materialului de clădit, a lemnelor de foc, tot felul de semințe, îngrășăminte chie-mice, pari de vie, cărbuni, var, ciment și cereale. — Circulațiunea cassei cu 31 Decemvrie 1912 face cor. 139,975; iar întreg revirimentul face 628,021.24.

S'a realizat un câștig curat de cor. 2103.31.

După primirea bilanțului s'a completat direcțiunea cu membrii noi: Nicolae Solomon, protopop în retragere, Oprea Bucur Popa, proprietar în Broșteni și Dr. O. Prie prof.;

iar consiliul de supraveghere s'a întregit cu Alexandru Pataki primar în Mihălți, Patriciu Marcu preot în Păuca și Ioan Pușcaș arândator în Blaj.

Demisia dlui I. Kalinderu din Academia Română. D. Ioan Kalinderu a demisionat din Academia Română. D-sa, care a fost președintele acelei instituții și unul din cei mai de seamă susținători ai ei, a fost silit de a face actul atât de grav și unic până acum de a demisiona. D. Kalinderu e nemulțumit de lipsa de atenție față de dsa a celor cari administreează Academia. Așa, în administrarea institutului Oteteleşanu și la întocmirea marelui dicționar al limbii românești, părerile d-lui Kalinderu a fost nesocotite. Ceva mai mult: d. Kalinderu a fost delegat în comisiunea care avea să se ocupe cu construirea noii clădiri a Academiei. Comisiunea s'a întrunit și luat hotăriri fără ca măcar d. Kalinderu să fi fost convocat. Trebuie să se știe că din bunavoință a d-lui Kalinderu Academia are o donațiune de peste șase milioane. — Demisiunea dlui Kalinderu nici n'a fost primită, nici n'a fost respinsă, pentru că regulamentul Academiei nu prevede cazul că un membru al acestei instituții ar putea să demisioneze.

Concurs pe postul cantor-învățătoresc dela școala gr-cat. română din Sajtény comitatul Cianad cu termin de 29 Iunie st. n. Salare: pentru incipieți 1400 cor. dela doi ani de serviciu în sus conform legii nouă. Locuință liberă. — Relut de lemne 130 cor. Stole 60 cor. Spese de mutare. Va conduce ori cl. I și II ori III și IV și cântările bisericesti. Să recomândă prezentarea în fața locului. *Georgiu Maior*, președinte.

Schimbarea rezerviștilor. Rezerviștii chemați la arme și reținuți de atâta timp în Bosnia, Hertegovina și Dalmația vor fi, după cum se anunță din Viena, în zilele acestea nesmintit concediați. Fiindcă situația în Balcani nu e clarificată însă și un nou războiu poate să erumpă în tot momentul, rezerviștii vechi vor fi schimbați numai cu alții noi. În locul lor vor fi chemați la serviciul militar, alții, mai tineri ori aceia cari nu au nici un favor special ca rezerviști. Cei ce au servit până acuma mai mult decât ar fi trebuit, vor avea favorul de a nu fi chemați la manevre un timp oare-care, căci serviciul îndeplinit acum se va considera la deprinderea de arme.

Școală de stat năruită. Până când organele statului și ale administrației excepționează edificile noastre școlare din motive de nimic, școlile de stat pot pe alocuri să se ruineze fără ca cineva să se supere da aceasta. În comuna Cerneiu din comitatul Arad, inspectorul a aflat că edificiul școlii de stat este într'o stare absolut rea, a făcut raport la comitat și la ministru, și chestia s'a trăgănat până când într'o zi școala după o ploaie zdravănă sa năruit. Întreg edificiul e o ruină și deodată cu căderea zidurilor școlii s'a surpat și locuința învățătorului, care era legată de școală. Neroc că școlarii au eșit cu o jumătate de oară mai înainte din școală iară învățătorul era într'o excursie de studii la Budapesta. Va să zică o școală de stat în care se propune și băieții o cercetează până să surpă. Comparați acestea cu espunerile Dlui Dr. Micu despre școlile românești din comitatul Hunedoarei și cu alte multe ca-

zuri din istoria școlii noastre românești și veți afla că la noi cazuri de natura aceasta nu se pot petrece. Inspectorul mai bucuros lasă satul fără școală, fără învățător, fără carte decât să tolereze ca o iotă să se treacă cu vederea din dispozițiile și poruncile, ce le are.

Emigrări în Balcani. Foile din Budapesta anunță, că o mulțime de negustori din capitala Ungariei se pregătesc să emigreze în Constantinopol și Balcani. În ministerul de interne nu pot răsbi cu elaborarea pașapoartelor neguțătorilor de toate categoriile, cari în sud vreau să-și afle nou teren de negoț și nouă patrie. Emigrații își motivează pasul cu împrejurarea, că războiul a nimicit nepoțul în sud și a împrăștiat pe negustori. E lipsă așa dară de noi oameni în sud, cari să vândă — dacă vor avea cui.

Reforme economice în România. Actualul guvern al României să ocupă cu planul unor mari reforme economice. În urma convenției încheiate cu Austro-Ungaria, România s'a convins, că ea în schimbul jertfelor aduse în favorul importului străin nu a câștigat nimic. I-s'a făcut ce-i drept concesii privitoare la exportul de vite tăiate, dar acesta sau dovedit a fi de natură platonice, de oarece Românii nu dispune de un așa contingent de vite, ca să poată concura în privința aceasta cu Serbia, ori cu Ungaria. România a hotărât aici ca să cumpere vite de prăsilă din străinătate, și să provadă în budget o sumă respectabilă pentru ridicarea economiei de vite. Escursiunea făcută de membrii sindicatului agricol din București mai zilele trecute prin Ungaria e în legătură cu aceste planuri ale guvernului. Cercurile agricole a României voiesc a intra în legături mai strânse cu sindicatul agricultorilor maghiari și pe viitor să așteaptă ca comandele economice ale României să nu mai încunjure piețele Ungariei.

Primirea de elevi în școala c și r. de cadeți din Sibiu. Pe anul prim al școlii c. și r. de cadeți (infanterie) din Sibiu, se primesc cu începerea anului școlar 1913/1914 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 50 tineri fizicește apti cari cu 1 Septemvrie anul curent au implinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dânsii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire cari totodată cuprind și forma rugării se pot căpăta pe lângă trimiteră anticipativă de 60 fil. la școala de cadeți.

Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a să înainta la *comanda școlii*, imediat după primirea testimoniului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în 8 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vreun examen de amendare atunci trebuie să trimită un atestat interimar. Cererile necomplete, care să înaintează tocmai la terminul ultim, adică 10 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în considerațiune.

E de observat, că cererile pentru obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a să înainta necondiționat la *ministerul r. unguresc de Hono esi* pentru apărarea țării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleté Közlöny”.

Tipicul anului 1913.

— de Septimiu Popa. —

Luna lui IUNIE.

2. Dumineca Rusalelor. Atât Sâmbătă seara, cât și la Mănecat, Liturghie și Inseratul de Duminecă seara se face rânduiala Penticostarului. Se observă că la Liturghie după „Binecuvântată Este împărăția“ preotul cântă „Imparate ceresc“ odată și strana de 2 ori, apoi urmează ectenia mare și celelalte. În foarte multe locuri e obiceiul că și în această zi ieșim în procesiune la țarină. — La inseratul de Duminecă seara preotul se îmbracă de obicei în toate vestimentele.

3. Luni după Rusale.

La Mănecat după ectenia mare, Dzeu e Dl și troparul Rusalelor, apoi ectenia mică și Sedelna I. apoi iar ectenia mică și Sedelna II, după care imediat Psalm 50. După Psalm 50 zice preotul: Mântuiește Doamne poporul — apoi îndată urmează Catavasiile Înălțării și cealaltă urmare după rânduiala Penticostarului.

Luni seara cele ale Penticostarului, cu 3 din Mineiu dela „un arhiereu“ — Stichovna Penticostarului și troparul Rusalelor, — făcând și văhod.

9. Dumineca tuturor sfinților. Evan. inv. 1.

Sâmbătă seara și Duminecă dimineța toată rânduiala din Penticostar, cântând catavasiile: „Deschide-voi gura mea“ iar după Doxologia cea mare: Inviat-ai din mormânt.

Duminecă seara facem văhod. La Dne strigat-am punem 3 stichiri pe vers 8 din Octoich: Cum viețuiesc — Vai mie — Până ține — și 3 din Mineiu dela mai mulți martiri cu Mărire și acum tot de acolo. Stichovna din Octoich și troparul „Archistratigi“.

16. Dumineca a II-a după Rusale și sf. Tichon dela Amathuda. vers 1. Evan. inv. II.

Sâmbătă seara la Dne strigat-am punem 7 stihiri din Octoich pe vers 1 și 3 din Mineiu dela „un arhiereu“. Mărire și acum din Octoich dela vers 1. Stichovna din Octoich întreagă și Troparul versului I.

Duminecă dimineța Mănecatul întreg din Octoich la vers 1 cu catavasiile „Deschide-voi gura mea“. După c. 3 condacul și icosul sfântului din Mineiu și Sedelna din Mineiu dela un arhiereu: „Limantul cuvintelor“ cu a Născătoarei de acolo. După c. a 6-a Condacul și Icosul versului. Luminătoarea o cântăm a 2-a iar Mărire la laude cântăm Stichirea inv. II și acum: Preabinecuvântată ești. — După Doxologie: Astăzi mântuirea.

La Liturghie apostolul: Rom. II. 10. — Evanghelia: Mat. 4—18: Tot cel ce mă va mărturisi.

Duminecă seara la Dne strigat-am 3 din Octoich vers 1 și 3 din Mineiu dela mai mulți martiri cu Mărire și acum de acolo. Stichovna din Octoich toată și troparul: „Archistratigi“.

23. Dumineca 3 după Rusale, sf. Martiră Agripina. Vers 2. Evanghelia invierii III.

Sâmbătă seara ale Octoichului 7 și ale Mineiului 3 dela o muiere martiră cu Mărire și acum din Octoich vers 2. Celelalte din Octoich.

Duminecă dimineța cântăm Mănecatul din Octoich vers 2. cu Ev. inv. — Luminătoarea și Stichirea 3 și catavasiile „Deschide-voi“. Din Mineiu punem după c. 3 condacul și icosul sfintei din Mineiu, Sedelna Martirei care este în Mineiu la o muiere Martiră după c. 3. Iar după Doxologie: „Astăzi mântuirea“.

La liturghie Apostol Rom. 5, 1. Evan. Matheiu 6, 22 — „umblând Isus lângă marea“.

24. Nașterea sf. Ioan Botezătorul.

Duminecă seara nu cântăm nimic din Octoich, ci întreg serviciul îl facem din Mineiu. — Asemenea și Mănecatul de Luni îl facem tot după cum arată la Mineiu, cu catavasiile „Deschide-voi“. — La liturghie iar Apostol și Evanghelia a Sărbătoarei. La fericiri Mărire și acum pe vers 4: „Cunoscându-te pe tine numai“ (vezi la „Alt canon“ a Născătoarei dela c. 6.)

Luni seara inserat fără Văhod. La Dne strigat-am punem 3 din Mineiu dela inseratul Nașterii sf. Ioan: „Deslegat-a tăcerea“ — Astăzi glasul cuvântului — „Cuvântul lui Dzeu“ — și 3 dela o cuvioasă Martiră. Mărire și acum: „Elizaveta a conceput“ (vezi la stichirile Vecerniei sf. Ioan Bot.) Stichovna o cântăm din Octoichul cel mare cea de Luni seara la vers 2, sau dacă nu avem Octoich mare, atunci cântăm stichovna din Octoichul cel mic ed. IV pag. 146: Dne nu încetez... etc. iar Mărire și acum zicem: Vezi pe Elisaveta — dela Stichovna Nașterii sf. Ioan — Troparul Nașterii sf. Ioan Botezătorul — și al cuvioasei Martire.

29. Sâmbătă: sf. Apostoli Petru și Pavel.

Vineri seara cântăm inseratul întreg din Mineiu, cu parimiile lui. (A Născătoarei de Dzeu dela Stichirile Vecernie „Profetul David“ se află și în Octoich la pag. 75. — cea dela stichovna: Făcătorul și Răscumpărătorul... la p. 101).

Sâmbătă dimineța mănecatul întreg din Mineiu cu catavasiile: „Deschide-voi“ — La fericiri Mărire și acum vers 8. Căutata spre tine Dl (vezi în Mineiu la c. 6-a. — Alt irmos, a Născătoarei imediat înainte de condac.)

30. Dumineca IV. după Rusale și adunarea celor 12 Apostoli. Vers 3. Evanghelia inv. 4.

Sâmbătă seara la Dne strigat-am 7 din Octoich și 3 din Mineiu dela inseratul Sf. Petru și Pavel: Cu ce cununi — Cu ce frumșeți — Cu ce cântări — Mărire și acum din Octoich, asemenea și Stichovna întreagă cu Mărire și acum.

Duminecă dimineța rânduiala Octoichului dela Vers 3, cu catavasiile „Deschide-voi“, Ev. inv. 4, Luminătoarea 4 și stichirea inv. 4. După c. 3 punem din Mineiu condacul și icosul sf. ap. Petru și Pavel și sedelna: Cu năvodul dzeieștilor cuvinte — dela mai mulți apostoli.

Duminecă seara la Dne strigat-am punem toate 3 stichirile din Mineiu alui Cosma și Damian repetându-le, cantă în 1 Nov. Toată nădejdea — Lucrul cel stricacios — Toată treimea — Mărire — Fără sfârșit — Și acum cu mintea lunecând. Văhod nu facem. Stichovna din Octoich cu Mărire și acum tot de acolo. Troparul Sf. Cosma și Damian dela 1 Nov.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Pentru-că de fapt instinctul sbiciuit și iritat în mod păcătos, degenerând în patimă înfocată, nu se poate învinge, dar nu natura îl face invincibil, ci însuși omul.

Omul treaz e stăpân peste membrele și voința sa. Indată-ce se imbeată însă, nu mai poate sta pe picioare, nu-ș poate folosi nici limba, nici mintea. Cine l-a făcut neputincios? De sigur că nu natura, ci însăși voința lui disordinată.

Cine ș-a aprins „focul mistuitor“ al necurăției și astfel cade în păcat, unul ca acela poate vorbi despre ticăloșia proprie, dar nu despre instinct invincibil.

În urmă, nu trebuie să ne uităm, că oamenii aceia, cari propun „îmboldul invincibil“, sunt păgâni botezați ori nebotezați, cari nu numai că nu se folosesc de puterea credinții creștine, dar nici nu o cunosc măcar, cari nu au atâta judecată, să înțeleagă, că rugăciunea, primirea deamă a ss. sacrameente, cugetul la Dzeu și la eternitate, dar cu deosebire iubirea lui Dumnezeu, care de nimic nu se îngrozește așa de mult, ca de vătămarea lui Dumnezeu, — zic, oamenii aceia nici idee nu au câtă putere de rezistență se revărsă din credință și grația divină. E tare natural, că folosind și ei darurile credinții creștine, ar putea să învingă; dacă nu se folosesc, vina este a lor și nu scapă de răspundere, precum nici acela de păcatul sinuciderii, care fiind în pericol de a se îneca, nu prinde funia de scăpare, ce i-se aruncă, voină însuși să se nimicească.

Necredințioșii direcției naturaliste, fraza despre instinctul invincibil, în timpul mai nou, au îmbrăcat-o în vestimente frumoase. În fie-care om se află instinctul senzual și organele genitale sau sensuale, prin urmare îndestulirea instinctului senzual e dreptul cel mai elementar, mai natural al omului.

Apoi nu e naturală, nu e convingătoare această filozofare iuridică-naturală?

Fii sincer, iubite cetitorule, și spune, că la prima privire lucrul ți-se pare foarte adevărat. Precând... Dar să privim firea lucrului. În fiecare om normal se află instinctul și organele instinctului.

Acesta e fapt, pre care om cu minte sănătoasă nu-l poate nega. Acum, ce urmează din acest fapt dublu? Urmează vr'un drept? Nici vorbă nu poate fi! Tu ai drept să câștigi un milion de coroane; ai tu acum, pe caza acestui „drept“ milionul? Din instinct și din organele instinctului urmează, că fiecare om are facultate, sau capacitate spre viața sexuală, dar drept, spre aceasta viață, din faptul acesta fiziologic nu are. Instinctul acesta în sine nu are obiect și nici din motivul acesta nu poate fi vorbă de drept, ca să se nască drept e de lipsă con-

senzul altuia. Din invoirea aceasta, da, se naște drept, dreptul conjugal; dar a vorbi în chestiunea aceasta de drept, afară de căsătorie, înseamnă atâta, cât a arunca prav, în ochii oamenilor neesperți.

„Abținerea e contrară naturii.“ Eu din contra zic, că chiar frâul liber ce-l dăm instinctului, este contra naturii.

Când omul ajunge în lume, stă sub domnia instinctelor. Iodată-ce omul ajunge la pricepere, mintea ia rolul de conducător, ea conduce și regulează instinctele. Și numai starea aceasta este naturală, fiindcă aceasta corăspunde firii omului, care e ființă rațională sau cu minte. Când nu conduce mintea, ci instinctele cari ajung la putere, starea aceasta este anormală, nenaturală, precum nu e natural să conducă calul pe vizitiu.

E adevărat că Dumnezeu a creat două sexe, ca să facă posibilă căsătoria, ce are de scop susținerea omenimei. Inșă susținerea omenimei e chestie ce privește omenimea întreagă, și nu chestia individului. Omenimea subsistă și atunci, când un fragment al societății se abține dela căsătorie. De aici urmează, că cine nu se căsătorește pentru anumite împrejurări particulare, ori își alege statul necăsătoriei din anumite motive superioare, nici decum nu face un lucru contrar naturii. Călugării, călugărițele, cari petrec în castitate, nu produc nici o stricăciune căsătoriei, ci din contra din exemplul lor rădică nimbul și onoarea căsătoriei, întrucât pun înaintea ochilor tinerilor, văduvilor și chiar și a celor căsătoriți, demnitatea sublimă a vieții curate. E lucru vechi, că cele mai multe căsătorii se întâmplă acolo, unde viața curată e prețuită după valoarea sa. Chiar aceia, cari vociferează că viața curată e contra firii, aceștia chiar comit fapte ce vatămă natura, fiindcă instinctul, ce l'a sădit Dumnezeu spre înmulțirea oamenilor, îl folosesc spre desfătări păcătoase; aceasta nu e altceva decât răsturnarea legii naturale, create de Dumnezeu.

(Va urma)

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Aviz.

Avem onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, că în depozitul prăvăliei noastre să află în număr cu mult mai mare ca în anul trecut din **vestitele „coase bătute cu mâna și garantate“**, cari atât de căutate au fost în anii precedenți pentru calitatea lor superioară altor fabricații.

Nu ne îndoim, că plugarii noștri își vor acoperi lipsele lor din prăvălia noastră, cu atât mai vârtos, că pe lângă toată scumpetea, prețul din anul trecut al coaselor nu l'am urcat.

Cu toată stima:

„Consum“

societate comercială Blaj.

Trick American.

După 10 coase cumpărate dăm a 11 gratis. Grăbiți-vă deci a vă însoți câte 10 ca să câștigați o coasă în cinste.

(35) 3—5

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri eftine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu

petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte recvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. — Il stătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu imi plătiți o taxă după invoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

II. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid.

(34) 5—25

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răgușelei, catarului, flegmei, tusei convulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui Kaiser cu „trei brazi“

6050 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Bonboane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fl. și cu 40 fleri; cutie cu 60 fleri se află la: **Carol Schiesl** farmacist Blaj. (34) 6—22

Sfatul bun e ieftin.

Cumpără numai mijloace bune pentru spălare, căci numai aceste sunt ieftine la folosire, fiind ele cu spor la întrebuințare și cruță rufele. Te rog, la cumpărarea săpunului ia seama de numele „Schicht“ și de **Cerb**: Marca aceasta îți va cruța albiturile de stricăciunea, ce li s'ar cauza prin alte mijloace de spălare netrebnice. Marca aceasta e o garanță a purității desăvârșite.

Praful cel mai ideal de săpun pentru înmuierea rufelor e: **EXTRACTUL DE SPĂLAT „FRAUENLOB!“**

(29) 4—6

Sfatul rău e scump!

Nu urma sfatului rău, de a cumpăra mijloace de spălat cu „preț de nimic“, cari după exterior seamănă cu săpunul-Schicht. Mijloacele aceste ieftine, sunt cele mai scumpe; stăruim a face atent pe ori și cine, a se feri de ele, pentru că cea mai mare parte din ele sunt necurate, atacă în măsură mai mare mânilor și rufelor, decât murdăria din aceste și dau albiturilor un miros ordinar neplăcut.

Praful cel mai ideal de săpun pentru înmuierea rufelor e: **EXTRACTUL DE SPĂLAT „FRAUENLOB!“**

Sculptor român.

In atelierul firmei

Ion și Aurel Cotirlă

sculptori tâmplari și auritori în Oravița română (Oráviczafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Să lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jeturi, ripide, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe șesele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu să poate avea. La cerere servesc cu atestate dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte redusă, să se ceară de probă desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 24—25

Dela 1878! S'a dovedit pretotindinea de renume, de obște plăcut și mai presus de orice medicament de casă

VERITABILA ALIFIE-CENTIFOLIA

(mainainte așa numita alife miraculoasă)

Puterea și Efectul ei

Impiedecă și oprește înveninarea sângelui. Face de prisos operațiile. Folosește la femei, cari lăptează, la pornirea laptelui și împotriva impetriturii peptului. Are un efect viadecător escelent și sigur la orbanș și totfelul de leziuni hronice, la răniri, inflamație de picioare, la cari de os, la răniri de sabie, impunsături, rani de impuscături, la tăieturi și zdruncinări; apoi la înlăturarea din corp a obiectelor străine, cum sunt sticla, țandurile, prav, alice, spini scl.; la totfelul de umflături, rani, carbuncul, exemă, cancer, paras, putrefacții, rosuri de încălțăminte, la tot felul de arări, la părți de membre înghețate, la leziuni provenite din zăcut îndelungat, la inflamații de grumazi, buboae, curgeri de urechi, abscese etc.

Comande sub două cutii nu se efectuează. Spedarea se face prin rambursă, sau pe lângă trimiterea anticipativă a prețului. Două cutii costă 3'60 Kor. La comande mai mari se acoardă un scăzământ însemnat de preț.

În Budapest se pot comanda dela Apoteca Török și în cele mai multe spiterii. En gros se află la drogueriile: Thalmayer și S. zii Kochmeister și la Frații Radanovits din Budapest, cum și în toate apotecele din țeară. Unde lipsește deposit, acolo să comandă dela:

A. THIERRY. Apotecă la Ângerul păzitor în PREGRADA (lângă Rohits-Sauerbrunn).

(21) 5—25

A apărut: Elemi Népiskola Ertesitő könyvecske — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj. Prețul 2 cor.

Se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4'30 cor. fco. Mărimea icoanelor 4⁵/₁₀ cm.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în finea anului 1912	K.	5,456,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5,458,689.48
Starca asiguraților cu sfârșitul anului 1912	foc	183,667,241.--
	viață	11,740,710.--
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,603,400.--

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(13) 35—?

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeescilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II, se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.